

տորներ: Նրա գործերը, մօտ 20 լեզուներով, տարածած են աշխարհի բոլոր կողմերը: Զկայ մէկ հատիկ կօօպերատոր, որ ծանօթ չլինի Տոտմեանցի աշխատութիւններին եւ օգտւած չլինի ներանից: Համագործակցական գրականութեան մէջ եզակի տեղ է գրաւում նրա վերջերս լոյս տեսած «Internationale Handwoerterbuch des Genossenschaftwesens» — երկհատոր բառարանը, որ իր շուրջը մեծ հետաքրքրութիւն առաջ բերեց եւ լայն զգառում ունեցաւ:

Վ. Տոտմեանցի գործը գլխաւորապէս եղել է կօօպերացիայի ժողովրդականացումը, համագործակցական գաղափարների մշակումն ու տարածումը: Նա աւելի քան դիպեց առաքել է, քան տեսարան: Եւ նրա համաշխարհային համբաւը հէնց քարոզչական եւ գործնական — խորհրդատու աշխատանքի մէջ է: Ի

գուր չէ, որ նրան անամուսն եւ կօօպերացիայի առաքել: Վ. Տոտմեանցը հետաքրքրւել է եւ հայ միջավայրով, բէե համեմատաբար պատահական կերպով: Դեռ ուսանողական տարիներին Եղիշէ Թովչեանի հետ համագործակցաբար գրաւել եւ գրել է Թիւրքիայի տնտեսական հարցերի մասին: Ցայտնի է նաեւ նրա «Տնտեսական Հայաստանը» փրանսերէն եւ իտալերէն հատորը՝ Լուիջի Լուցցատտիի յառաջաբանով: Վերջին, համաշխարհային ցնցումներն ապրելուց յետոյ, նա իրեն աւելի սկսեց զգալ հայ եւ աւելի մօտեմալ հայ իրականութեան:

«Վէմ»-ը սրտանց միանում է մեծանուն գիտնականին ցոյց տրւած ընդհանուր յարգանքի ու երախտագիտութեան զգացմունքներին նրա յորելեանական հանդէսների առթիւ:

ՍԱՅԵՆԹ ՆՈՎԱՆ ԹՈՒՐԿԵՐԷՆ

«Դրական Թերթ»-ի վերջին (17 ապր.) համարում Գար. Լեւոնեանը հրաւիրում է Հայաստանի լուսծողկոմի ուշադրութիւնը Սայեաթ Նովայի բուրքերէն երգերի հրատարակութեան անհրաժեշտութեան վրա: «Այժմ, գրում է Լեւոնեանը, երբ Թիֆլիսում պրոֆ. Լեւոն Մելիքսեթեանը քարգմանել է աշուղի վրացերէն երգերը հայերէն, ժամանակն է, մենք կարծում ենք, որ Սայեաթ Նովան իր ամբողջութեամբ նամաչելու համար հրատարակութեան տրուին նրա բուրքերէն երգերը եւ ապա նրանց հայերէնն ու վրացերէնն քարգմանութիւնները: Մի երկու տարի առաջ Ազրբեյջանի լուսծողկոմատը յղացել էր այդ միտքը. նա դիմել էր Երեսն, որ կուտուր պատմական քանգարանում պահուող Սայեաթ Նովայի ձեռագիր Դաւթարից լուսանկարել տրուին բոլոր բուրքերէն խաղերի էջերը եւ ուղարկեն Բագու, այնտեղ խմբագրելու եւ հրատարակելու համար:

Այդ սկզբնական աշխատանքը կատարւեց, սակայն իր նպատակին չհասաւ, որովհետեւ Բագուում դժարացել էին նշտուութեամբ վերածել հայերէն տառերով գրած եւ սղագիր նշաններ ունեցող ձեռագիր խաղերը: Պետք է յիշել, որ մինչ Սայեաթ Նովայի վրացերէն երգերի բիւր 34-ից եւ հայերէն երգերի բիւր 60-ից չի անցնում, բուրքերէն խաղերը 115-ից աւելի են»:

Գ. Լեւոնեանը առաջարկում է՝ «Երեսնում, հմուտ մարդկանց ձեռքով վերածել եւ գրի առնել Սայեաթ Նովայի Դաւթարից նրա բոլոր բուրքերէն երգերը եւ ուղարկել Բագու եւ միաժամանակ մեր Պետերատին յանձնել այդ երգերի հայերէն քարգմանութիւնը, դարձնել կատարած կարող անձնատուրութեան կողմից»:

Իսկապէս որ քարգմանալի է, որ մինչև այժմ Սայեաթ Նովայի աւելի քան 150

բուրքերէն երգերը մնացել են անտիպ, ոչ էլ քարգմանած են հայերէն: Գ. Լե-

ւոնեանի նախաձեռնութիւնը ժամանակին է եւ ըստ ամենայնի ողջունելի:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏՆԵՐԻ ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԸ

Ապրիլ 18-ին, երեւանում, բացել է Հայաստանի ճարտարապետների Միութեան կազմակերպած խոշոր ցուցահանդէսը նւիրած հայ հին եւ նոր ճարտարապետութեան: Հին ճարտարապետութեան յատկացւած բաժնում լուսանկարներով ցուցադրւած են, ըստ զարգացման գլխաւոր շրջանների, Գառնին, Դիլիորը, Երեբունիքը, Աւանը, Զւարթնոցը, Մարմաշէնը, Հառինջը, Սանահինը, Հաղբասը, այլ եւ ամրոցներ, կամուրջներ, մահարձաններ եւ ուրիշ յուշարձաններ, որոնք ընդգրկում են մինչեւ 15րդ դարի հայ ճարտարապետութիւնը: Յուցահանդէսում մեծ տեղ է յատկացւած նաեւ այս յուշարձանների չափագրումներին եւ վերակազմութեան: Ներկայացւած են նաեւ ճարտարապետներ Թորամանեանի, Բունիաթեանի եւ Մազմանեանի հետազոտական աշխատանքները:

Յուցահանդէսի միւս մասը նւիրւած է

Հայաստանի վերջին տարիների ճարտարապետութեան, որ դասաւորւած է հետեւեալ 4 հիմնական բաժիններում. ա) Քաղաքների եւ գիւղերի յատկացման բաժին, ուր առանձին տեղ է տրւած երեւան քաղաքին. բ) Հասարակական շէնքեր, ուր կենտրոնական տեղ է զբաղւում երեւանի ժողովրդական Տունը. գ) Բնակարանային շինարարութիւն եւ դ) Գործարանային շինարարութիւն, ուր կարեւոր մաս են կազմում ելեկտրական յանքերը:

Յուցահանդէսում առանձին տեղ է տրւած Հայաստանի շինանկարներին, ուր իբր նմոյշ ներկայացւած են՝ տուֆ, բազալտ, գրանիտ, մարմար քարերի տեսակները:

Որոշ տեղ էլ յատկացւած է Հայաստանի Պոլիտեխնիկ ինստիտուտի ճարտարապետական բաժնի ուսանողների աշխատանքներին:

